

ХАРАКТЕРНІ ПРАВОВІ ОЗНАКИ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Савченко Віктор Олександрович

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Харківського національного університету

імені В.Н. Каразіна

e-mail: savchenko.viktor@mail.ru

Ключові слова: медичні послуги, характерні ознаки, правовідносини.

Медичні послуги є підґрунтям виникнення і розвитку всіх медичних відносин та виступають основним засобом реалізації права на охорону здоров'я. Незважаючи на велику кількість нормативних актів в сфері регулювання охорони здоров'я, питання виокремлення специфічних ознак медичних послуг, які відмежовують їх від інших об'єктів цивільних правовідносин, залишається не вирішеним. Дане питання є недослідженим і науковою доктриною, що породжує певні прогалини у комплексному розумінні інституту медичних послуг.

Сучасний підхід до ознак послуг ґрунтується на роботах Є. Шешеніна, А. Михайлова, В. Приходько, С. Ємельянчика, Ю. Косміна, А. Кабалкіна, Д. Степанова, Є. Шаблова, В. Луця, Є. Хаксевера, Н. Федосенка та інших науковців, які заклали фундамент розуміння послуг як окремого цивільно-правового інституту. Одним з перших вчених який аргументував положення про те, що послуги можуть бути самостійним об'єктом цивільних правовідносин та наділяються спеціальними ознаками був Є. Шешенін. Він виокремлював низку специфічних ознак послуг: 1) послуга представляє собою діяльність особи; 2) надання послуги не створює осяйного речового результату, який можна відділити від діяльності виконавця послуг; 3) корисний ефект послуги споживається у процесі її надання [1].

Сучасні вчені розробляють декілька напрямків з цього питання. Так, І.В. Венедіктова відносить до ознак послуг наступні: 1) вони надаються, як правило, при безпосередньому, прямому спілкуванні; 2) мають нематеріальний характер; 3) невід'ємні від суб'єктів надання послуги; 4) неможливі для накопичення та перерозподілу; 5) надаються шляхом нерозривних дій по її виконанню та споживанню, що здійснюються одномоментно в одному акті; 6) через складний зміст характеризуються непостійною якістю; 7) мають тривалий характер; 8) характеризуються чіткою адресованою спрямованістю [2, с. 49]. Інші вчені, пропонують відносити до ознак послуг наступні: 1) корисний ефект послуги, що задовольняє потребу замовника і споживається в процесі надання; 2) відсутність гарантованого позитивного результату; 3) споживність послуги в процесі її надання; 4) послуга надається лише у відповідності до завдання замовника; 5) фидуціарність [3]. На нашу думку, найбільш характерними ознаками послуг слід визнати нематеріальність, споживчий характер та неможливість гарантування результату. Саме ці ознаки відображають специфіку послуг та відмежовують їх від інших об'єктів цивільних прав, що обґрунтовує доцільність їх аналізу в контексті медичних послуг.

Основною характерною ознакою медичних послуг вважається їх нематеріальний характер. Проте в площині медичних правовідносин це може визнаватися сумнівним, адже дії медичного характеру завжди мають матеріальну складову та впливають на стан предметів матеріального та нематеріального світу. Наприклад, імплантація штучного кристалика в око призведе до його матеріальних та нематеріальних (покращення якості зору) змін. Для розуміння медичних послуг як суто нематеріальних необхідно виходити з їх мети, якою завжди виступає саме процес лікування, хірургічного втручання тощо. Корисний ефект медичної послуги завжди має нематеріальний характер і споживається в процесі її надання. Зазначене дає підставу твердити, що особливість медичної послуги полягає в тому, що її

метою завжди виступає вплив на здоров'я пацієнта який носить нематеріальний характер, але обов'язково тягне за собою матеріальні зміни в організмі людини.

Іншою специфічною ознакою медичних послуг визнається їх споживчий характер. Як і у всіх інших видах послуг, мета медичних полягає в самому процесі їх надання, а не у кінцевому результаті. В процесі надання таких послуг, дії медичних працівників споживаються, залишаючи лише нематеріальні наслідки у вигляді зміни стану здоров'я пацієнта. Отже, враховуючи, що процес надання медичної послуги є невідривним від її виконавця, споживання послуги співпадає з моментом її надання.

Враховуючи невіддільність, або невід'ємність медичної послуги від суб'єкта її надання, можна виокремити її третю специфічну ознаку – особливий суб'єктний склад. На відміну від інших видів послуг, медичні потребують обов'язкового залучення спеціальних суб'єктів правовідносин – пацієнта з одного боку, та медичної установи або лікаря приватної практики з іншої. Зазначені суб'єкти наділені особливим правовим статусом, а коло осіб які можуть набути такий статус обмежене законодавством.

Характерною ознакою усіх послуг є неможливість гарантувати певний позитивний результат. По-перше, це зумовлено тим, що їх предметом виступають дії, що призвели до результату [4, с. 65], тобто, лише сам процес надання послуг, а не очікуваний результат. По-друге, гарантування позитивного результату медичної послуги взагалі неможливо через їх специфіку, адже результат залежить не лише від дій медичних працівників, а і від сукупності об'єктивних обставин на які дуже важко вплинути. Дана ознака має важливе практичне значення, адже питання якості та позитивності результату медичної послуги можна визнати найбільш конфліктним, а неотримання очікуваного результату такої послуги стає основною підставою для подання позовних заяв в сфері охорони здоров'я. На підтвердження цього висновку рішення Київського районного суду м. Одеси №2-96\2010, щодо випадку, коли пацієнт отримав медичні послуги від лікарні «INTO-SANA», які полягали у проведенні оперативного втручання в обсязі «консервативна міомектомія». Згодом було виявлено, що операція не дала позитивного результату, через що виникла необхідність виконувати аналогічну операцію у лікарні №2 м. Одеси. Пацієнт звернувся з позовом про відшкодування матеріальної і моральної шкоди, яка була завдана неналежним наданням медичних послуг. Суд частково задовольнив позов, не визнавши матеріальної шкоди [5]. Даний приклад ілюструє випадок, коли неотримання позитивного результату медичної послуги стає підставою для подання позову та підтверджує значення неможливості гарантування позитивного результату.

Характерну ознаку медичних послуг можна виокремити з аналізу Конституції України, в якій закріплено право всіх громадян на охорону здоров'я та медичну допомогу. Для реалізації зазначеного права, охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм та створенням умов для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Зазначене дає підставу стверджувати, що медичні послуги мають апріорі публічний характер та надаються усім особам, які звертаються за їх отриманням.

Таким чином, ми вважаємо, що медичні послуги мають наступні характерні ознаки:

- 1) надаються лише спеціальними суб'єктами правовідносин;
- 2) мають публічний характер;
- 3) реалізуються і споживаються в процесі здійснення медичної діяльності;
- 4) як правило, не мають матеріального результату. Проте деякі послуги можуть мати матеріальний результат, який невіддільний від самої дії чи діяльності (найчастіше це зустрічається у пластичній хірургії та стоматології);
- 5) направлена на покращення здоров'я пацієнта, або задоволення його медико-естетичних потреб.

Проведений аналіз лише поверхнево окреслює характерні ознаки медичних послуг, але може бути підґрунтям для їх подальшого, більш глибокого дослідження. Ознаки медичних послуг виокремлюють їх серед інших об'єктів цивільних прав та дають підставу твердити про їх самостійний характер в інституті послуг.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Венедіктова І.В.

Література:

1. Шешенин Е. Д. Предмет обязательства по оказанию услуг / Е.Д. Шешенин / Сб. учен. тр. – Свердловск, 1964. – вып. 3.
2. Венедіктова І.В. Щодо перспектив детермінації послуг / І.В. Венедіктова / Проблеми цивільного права та процесу: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій пам'яті професора О. А. Пушкіна. – Х., 2009. – С.49-51.
3. Телестакова А.А. Система договорів про надання послуг в цивільному праві України: Автореф. дис. канд. наук: 12.00.03 - 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/345785.html>. – Заголовок з екрана.
4. Домашенко А. Результат услуг: что это такое? // Бухгалтерия. – Март 2004. – № 12. – С. 65-66
5. Рішення Київського районного суду м. Одеси №2-96\2010 від 21 червня 2010 р. [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень.- Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/10254738>. – Заголовок з екрана.

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ
ВІДНОСИН В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В СОТ**

Самойлова Н.І.

*здобувачка НУ «Юридична академія
імені Ярослава Мудрого»*

Україна пройшла значний шлях у процесі гармонізації національного законодавства і вимог СОТ. Основним документом який покликаний гармонізувати законодавство нашої держави з нормативною базою СОТ є Розпорядження КМУ від 17 грудня 2008 року № 1570-р « Про затвердження плану першочергових заходів щодо виконання зобов'язань України в рамках членства у СОТ». Також членство в СОТ посприяло активізації торгівельних відносин з її країнами-членами, що призвело до розширення географії українського експорту. Вітчизняні виробники у випадку торгівельних спорів будуть більше захищені, оскільки на них поширюватиметься режим найбільшого сприяння у торгівлі з країнами-учасниками СОТ, на які сьогодні припадає понад 90% обсягу всієї світової торгівлі. Разом із тим, лібералізація митного режиму призвела до збільшення кількості імпортованих товарів на вітчизняному ринку, що стало викликом для національних товаровиробників. Також, слід констатувати той факт, що світовий ринок є дискримінаційним за своєю природою, адже технологічні, фінансові, інноваційні тощо можливості товаровиробників є далеко нерівними, розвинені країни отримують більше переваг від вільної торгівлі, ніж ті країни, що розвиваються.

Зі вступом у СОТ, Україна взяла на себе зобов'язання до 2012 року провести реформи в системі технічного регулювання, до складу якої входять: стандартизація, оцінка відповідності, метрологія, ринковий нагляд з метою усунення зайвих технічних бар'єрів, до цього наша держава користувалася стандартами колишнього СРСР (ГОСТ).

Кожен член СОТ взяв на себе зобов'язання, що всі технічні регламенти, стандарти та процедури оцінки відповідності їм не можуть застосовуватись у спосіб, що являв би собою